

REVISTA ECONOMICĂ.

Organ financiar-economic.

Organul oficial al „Solidarității”, asociațiune de institute financiare ca însoțire.

Apare odată pe săptămână.

Membri ai asociațiunii „Solidaritatea” sunt:

„Agricola”, (Ecica), „Agricola”, (Hunedoara), „Agricola”, (Lugo), „Albina”, „Ardeleana”, „Arieșana”, „Arina”, „Auraria”, „Aurora”, (Baia-mare), „Băndăna”, „Banca Poporală” (Dej), „Berzovia”, „Bihoreană”, „Bistrițana”, „Bocșana”, „Brădetul”, „Cassa de împrumut ca însoțire”, (Bicaz), „Cassa de păstrare”, (Mercurea), „Cassa de păstrare” (reuniune), (Săliște), „Ciarovana”, „Chiorana”, „Cordreana”, „Comuna”, „Cordiana”, „Coroana”, (Bistrița), „Corvineana”, „Creditul”, „Crișana”, „Cugiereana”, „Doina”, „Economia”, (Cohalm), „Economul”, „Făgețana”, „Furnica”, „Geogăna”, „Grănișterul”, „Hoțegăna”, „Hondoleana”, „Hunedoara”, „Iscorul”, (Sângeorgiu), „Iulia”, „Jiana”, „Lipovana”, „Lucafărul”, „Lugoșana”, „Mercur”, „Mielul”, „Murășiana”, „Murășianul”, „Nădlăcana”, „Nera”, „Oraviceana”, „Orientul”, „Plugarul”, (Cacova), „Poporul”, „Porumbăceana”, „Progresul”, „Racoșana”, „Reuniunea de împrumut și păstrare”, (Ilva-mare), „Riureana”, „Săcana”, „Sătmăreana”, „Sebeșana”, (Caransebeș), „Sebeșana”, (Sebeșul-săsesc), „Selăgeana”, „Sentinela”, „Șercăiana”, „Silvania”, „Someșana”, „Speranța”, (Hosman), „Steaua”, „Târnăveana”, „Țibleșana”, „Ți-mișana”, „Tovărășia agricolă”, (Sebeșul-săsesc), „Ulpiana”, „Vatra”, „Victoria”, „Vlădeasa”, „Zărăndeana”, „Zlăgneana”.

Prețul de prenumărare:
pe 1 an K 12—, pe 1/2 an K 6—.

Redactor responsabil:
CONSTANTIN POPP.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Idolul de aur în biserică.

Motto: „Nu vă adunați vouă comori pe pământ, unde rugina și molii le strică, și unde furii le sapă și le fură”.

„Ci vă adunați vouă comori în cer, unde nici rugina, nici molii nu o strică, și unde furii nu o sapă, nici o fură”.

„Că unde este comoara voastră, acolo va fi și inima voastră”.

„Nime nu poate la doi Domni slugi, că au pe unul va urî și pe altul va iubi, au pe unul va cuprinde și pe altul va urgi: Nu puteți lui Dumnezeu slugi și lui Mammona”.

(Ev. Matei Cap. VI, vers: 19, 20, 21 și 24).

Ne cerem scuzele că noi ca organ financiar, punem în fruntea reflexiunilor provocate de răspunsul părintelui Dr. E. M. Cristea publicat în „Telegraful Român” Nr. 51 — un motto din Sfânta scriptură, pe când D-sa ca preot se folosește de un motto din poetul Goga în o chestiune eminentemente bisericască.

Credem însă că în chestiunea, ce ne preocupă chiar și pentru mireni sunt mai potrivite provocările la textul S-tei Scripturi decât la poezii lumesti.

S'a mânia rău părintele Cristea pe noi pentru că ne-am luat voie a critica propunerea D-sale.

Dar scris este că „cel ce se mânia n'are drept”.

Și cu deosebire în cazul acesta, nu numai că n'are drept, dar fie sigur că aceia cari îl încurajază la luptă în felul cum a început — nu-i sunt așa binevoitori cum îi suntem noi, cari am voit să-l oprim la primul pas ce l-a făcut spre povârniș.

^{*)} Cuvintele de sus le-a spus Christos în „Predica de pe munte” — cea mai extinsă și mai însemnată predică, ce a ținut-o, în care a cuprins esența creștinismului.

„Mammona” în limba biblică este personificarea banului și a iubirii de argint.

Văzând câtă supărare i-a cauzat părintelui Cristea expresiunea „nerumegat” de care ne-am folosit relativ la propunerea D-sale, ținem să explicăm ce înțelegem noi sub noțiunea „povârniș”.

Nouă ne place a crede, că dl Dr. Cristea nu pentru aceea a îmbrăcat rasa călugărească ca să se infunde în vre-o mănăstire, unde ca pustnic fără pretenții lumesti, să-și consume vieața; ci pentru că să între în rândul acelor, cari în puterea aptitudinilor lor spirituale și morale simt în sine vocațiunea, ca să poată fi înaintați la cele mai înalte demnități în biserică.

Un bărbat cu astfel de aspirații însă, chiar în curentul materialist de astăzi, să se ferească ca de foc de a da ansă lamii să-l bânuiască că are simț prea dezvoltat pentru materialism în biserică, din care se naște și s'a născut totdeauna păcatul «simoniei» de care e bânuită biserică orientală, dar de care trebuie să se curățe biserică națională română dacă vrea să prospereze.

Chiar pentru că și noi dorim ca părintele Cristea să nu se discualifice pentru cariera cărei s'a dedicat în biserică, ne incumetăm a-l reflecta și la greutățile, ce le poate intimpină, dacă va porni mai departe în direcțiunea apucată.

Vederile noastre pot fi greșite, pentru că noi nu admitem infalibilitate nici unui om; dar D-sa este bărbat matur și independent, poate cu calități superioare nouă, facă ce-i place, noi ne-am făcut datorința.

După acestea să ne ocupăm în mod cât se poate de redus și cu meritul vastului său răspuns.

În opt coloane mari de ale „Tel. Rom.” se ocupă dl Cristea cu articolul nostru.

La început dă unele lămuriri cu cari suntem de acord cu D-sa, continuă apoi cu

„*propria laus*“ și încheie cu o luptă strajnică contra „*Albinei*“.

Dacă dl Cristea se mulțumea cu discuția chestiunii pe teren bisericesc, încheiând cu răspuns cât de aspru la expresiunile, cu care se simte atins în demnitatea sa din partea noastră. — ne mulțumeam cu răspunsul ce îl dă Mateiu evangelistul în citatele din motto-ul acestor reflexiuni.

Modul cum încearcă însă dl Cristea a-și motiva propunerea, ne impune datorința a reflecta și la noile sale argumente.

Consimte dl Cristea cu propunerile făcute de doi advocați în sinoadele din Caransebeș și Arad, ca preoții să nu ocupe posturi de directori executivi la bănci, dar pot ocupa și e dorit chiar ca se ocupe locuri în direcțiunile băncilor, ca cei mai buni informatori despre starea averii poporenilor lor.

În acest senz suntem de acord.

Dar să vedem cum își motivează propunerea.

La un loc:

„Noi ne-am gândit la operațiuni mai modeste și sigure fără rizic“.

„Și apoi konzistorul își va rezervă oarecare mod de înrîurire asupra acelei bănci culturale“.

La alt loc:

„Am cerut ca konzistorul numai să studieze cauza întemeierii unei bănci culturale, căci dacă-i vorba să-și plaseze acolo.... aceea ce are azi aiurea, cu aceeaș sau cu garanție și mai puțină decum ar fi la banca culturală — apoi în prima linie ea — biserica e datoare a se gândi și a fi în clar cu temeliile pe cari ar trebui pusă noua bancă“.

La alt loc:

„Și eu am doar atâta dragoste față de biserica căreia mi-am închinat viața și chiar și atâta pricepere, ca să simț, că biserica ca atare nu-i bine să-și prefacă exactoratul său în institut de credit și economii, ca toate băncile, ci din numărul cel mare de fruntași români din comunele noastre să găsească și numai un consorțiu și încă restrâns de bărbați valoroși în cari are deplină încredere. Aceia să întemeieze, independent de organismul bisericii, banca culturală, la care biserica va oferi un stoc de bani, îngrijindu-se ca cu aceia să se opereze între condițiuni cât mai sigure și asigurându-și tocmai în scopul acesta cuvenitul drept de control. Lucrul trebuie bine, bine de tot studiat“.

«Cei ce au vorbit cu mine în chestiunea asta, știu că eu totdeauna la o așa bancă m'am gândit“.

Va să zică:

Părintele Cristea nu propune ca biserica însăș să înființeze banca culturală, ci să o înființeze un consorțiu, și încă restrâns, consorțiu de bărbați valoroși pe cari îi va găsi ea și în cari are deplină încredere.

Dar biserica să dicteze condițiunile sub cari să se înființeze banca, și ca banii, cari îi va depune ea la acea bancă, să nu se pericliteze, să se opereze cu ei între condițiuni

cât mai sigure — să i-se asigure bisericii cuvenitul drept de control.

Nu știm cum își închipuește dl Cristea asigurarea acelui drept de control.

Mai puțin nu ne putem închipui însă decât ca biserica să-și rezerve dreptul a controla permanent mersul afacerilor la acea bancă prin un delegat al său plătit de bancă, având acela a raporta zilnic la konzistor, apoi dacă banca și-ar extinde activitatea și asupra altor comune, în mod obligator să-și tragă informațiunile dela organele din localitate ale konzistorului, cari nu pot fi alții decât preoții, asupra căroră are drept disciplinar și în tot momentul îi poate trage la răspundere.

Idealul dlui Cristea este «*Hermannstädter allg. Sparcassa*» de aici, care nu are decât 100 de acționari à 100 coroane, acționari cari întru conducerea institutului se bucură de toate drepturile garantate în legea comercială, dar n'au drept la dividendă mai mare decât interesele ce le capătă și deponenții dela 100 coroane, iar din profitul net jumătate intră la fondul de rezervă, cealaltă se distribuie spre scopuri culturale și de binefacere săsești. Murind un acționar, adunarea generală alege pe altul la locul devenit vacant, iar alesul restituie 100 de coroane erezilor răposatului fost acționar.

Institutul s'a înființat în anul 1841 cu un capital social de fl 1322 m. c., care în statutele din 1887, modificate conform legii comerciale — ca să poată emite scrisuri fonciare — când dispunea deja de fond de rezervă de sute de mii — l-a fixat în suma de fl 5000 v. a. = K 10,000.

Am zis că și noi am salută cu toată căldura un institut românesc, care s'ar înființa cu această mențiune, dar în acest scop nu în sinod, ci în societate aveă dl Cristea să pornească agitația, fără amestecul bisericii, în o afacere pur comercială.

Va admite d-nul Dr. Cristea că sașii din Sibiu în 1841, când au înființat acel institut ideal erau mai avuți decât sunt românii astăzi, iar spiritul speculativ atunci nu există în general în Transilvania și în special la sași de fel nu.

Astăzi îl vedem bătând și la ușa bisericii noastre.

Și cu toate acestea cutezăm a afirma, că dacă s'ar mulțumi d-nul Cristea cu un institut românesc cu statutele și cu capitalul social de K 10,000 al cassei de păstrare săsești din Sibiu și dacă adevăratul spirit al bisericii creștine ar admite înființarea de bănci în biserică — s'ar găsi oameni cari ar înființa acea

băncuță chiar și sub condițiunile contemplate de D-sa.

Dar nevoile bisericii înșirate în conziderantele propunerii dlui Cristea sunt atât de număroase și atât de mari, încât pentru urgența lor acoperire s'ar recere profitul net dela multe milioane de coroane.

Prin cafenelele și prin parcurile Sibiului, pe unde, cu și fără dl Cristea se discută această chestiune «bisericească» se vorbește că D-sa s'ar multumi deocamdată și cu un capital social de un milion, ba chiar și numai de 500,000 de coroane.

Un asemenea capital social însă, cu pioasa mențiune ca să garantezi cu el administrarea fără rizic a câtorva sute de mii din banii bisericii, asigurând pentru acționari cel mult o rentă egală cu interesele ce le-ar căpăta ca depozitanți dela alte institute, iar **plusul profitului net să-l pună la dispoziția conzistorului** — astăzi, când și între români se înființează bănci de concurență și acolo unde interesul public nu le cere, ba cum nu de mult văzurăm chiar și în coastele unui institut cu mențiune culturală — în cea mai curată comună românească din apropiere, — noi nu putem crede că s'ar putea aduna între români **nici chiar în scop cultural.**

Și asta trebuie să o știe din propria experiență și părintele Cristea, pentru că abia a terminat cu înființarea băncii «*Vatra*» din Cluj, cu capital social de K 200,000, în al cărei conziliu de administrațiune ocupă loc de frunte, fără să încerce măcar a îndupleca pe acționari a o închină scopurilor culturale.

Ideea „băncii culturale“ nu poate fi numai accidentală, ivită poate sub impresiunea debaterilor sinodale din anul acesta, pentru că însuș d-nul Cristea zice: „Cei ce au vorbit cu mine în chestiunea asta, știu, că eu totdeauna la o așa bancă m'am gândit“.

Care va să zică: chestiunea s'a pertractat în oarecare societate și înainte de sinod.

Ei bine! Dacă-i așa, și noi credem părintelui Cristea că așa este:

Știind D-sa prea bine, că toate propunerile de această natură, făcute în sinod — se transpun la conzistor „spre studiere și raportare la proxima sesiune sinodală“:

Pentruce n'a supus D-sa acest lucru foarte urgent, despre care însuș afirmă că «*trebuie bine, bine de tot studiat*» înainte de sinod aprecierii conzistorului, în sinul căruia ocupă loc de frunte ca asesor referent, ca acela să-l studieze și apoi, ca cel mai competent organ al bisericii pentru pregătirea obiectelor supuse deliberării sinodului, să vină la sinod cu o propunere „bine studiată“, eventual după ce

o a studiat și nu o conzideră de realizabilă să o „îngroape“ fără să știe lumea de ea? În tot cazul se câștigă timp de un an.

Drept că în acel caz lumea nu află de autorul măreței idei.

Asta însă nu eră o nenorocire nici pentru lume, nici pentru autor.

Astăzi însă conzistorul este expus eventualității, ca dacă ar găsi că propunerea este ne-realizabilă și ar face la sinod o propunere în acest senz, o parte a credincioșilor bisericii să-i tacă imputarea că nu-și pricepe misiunea; iar dacă ar propune ca sinodul să facă o încercare lansând un apel către fruntașii români ca să se constituie într'un consorțiu, care să înființeze „Banca culturală“ contemplată de dl Cristea și apelul n'ar avea rezultatul dorit — blamașiul e gata.

Asta nu o dorește d-nul Cristea și nu o poate dori nici un fiu al bisericii ortodoxe române.

Să trecem acum la partea cea mai enigmatică a articolului dlui Cristea.

Cum vine părintele Cristea din incidentul articolului nostru a se descărcă contra institutului „Albina“ și a bărbaților grupați în jurul ei și încă astfel, încât publicul din afară e aplecat a presupune că ascuțișul propunerii D-sale din capul locului este îndreptat contra „Albinei“?

„Libertatea“ din Orăștie p. e., sub prima impresiune a articolului dlui Cristea publicat în ziarul oficios al conzistorului, care-l asigură că „ideea trup se va face“, se grăbește a mângăia pe biata „Albina“ pentru cazul când conzistorul „își va ridica marile sale depuneri dela ea“.

Revista noastră nu este organul „Albinei“ mai mult decât al „Vatrei“ d-nului Cristea, ambele membre ale asociațiunii „Solidaritatea“.

Direcțiunea „Albinei“ n'are nimic nici în clin nici în mână cu cele ce se publică în „Revista Economică“.

Dar după cât știm noi între conzistorul arhidiecezan și între „Albina“ există cele mai bune raporturi.

Nici capitalurile conzistorului depuse la „Albina“ nu sunt așa grozav de mari, ca lipsită de ele „Albina“ să cadă în desperație.

Conzistorul mai vartos numai banii cassei manuale și ai fondurilor depuse la el spre păstrare, dar împreunate cu erogațiuni dese — le depune la „Albina“ cu care poate comunica zilnic, și la moment îi achitează orice sumă; iar când dispune de sume mai conziderabile, cari se pot plasa pe timp mai îndelungat, tot cu mijlocirea „Albinei“ care fără nici o proviziune cu plăcere îi face pe

banca — sau le plasează în efecte sau le depune la alte institute românești.

Din inventarul alăturat la rațiociniile conzistorului, pertractate în sinodul arhidiecezan din anul acesta, după informațiunile noastre sigure — s'a putut convinge fiecare deputat, că conzistorul are la 31 Dec. 1907 depuneri la „*Albina*“ K 277,782, iar la alte institute românești, la „*Păstorul*“ din Timișoara, la „*Lipovana*“ din Lipova, la „*Tovărășia agricolă*“ din Sebeșul-săsesc și la alte institute de această categorie, chiar și la tinăra „*Vatra*“ din Cluj are depuneri în sumă de K 337,256.

Iar în cât privește *interesul* manifestat de „*Albina*“ pentru scopurile culturale românești, se poate convinge orișicine din conspectul tipărit la pag. 21 a Raportului către adunarea gen. din anul curent, că și în anul acesta a votat în acest scop suma destul de conziderabilă de K 17,000, iar în total dela primul său bilanț pro 1872/3, până astăzi conziderabila sumă de K 304,112.52 fl. în proporție cu capitalul său social *mai mult decât ori-care institut de categoria ei din întreagă Ungaria* — afară de Sparcassa săsească din Sibiu.

Apoi va fi auzit d-l *Cristea* ceva și despre „*Masa studenților*“ dela „*Albina*“, la care 50 studenți români dela școalele medii din Sibiu, capătă prânz gratuit dela „*Albina*“ sub îngrijirea „*Reun. femeilor române din Sibiu*“, și poate și de aceea că înainte cu 10 ani a *înființat un fond de K 20,000 în scopul înființării unui internat de băieți, studenți români la școalele medii din Sibiu.*

Vor fi și acestea instituțiuni, cari denunță *spiritul de care sunt călăuziți conducătorii „Albinei“.*

Voiește *exerciarea unei controle din partea conzistorului asupra mersului afacerilor acelor institute la care biserica își plasează o parte a averii sale.*

Nu cunoaștem măsurile ce le poate lua conzistorul față cu alte institute în astă privință, dar Rapoartele anuale tipărite și accesibile pentru toată lumea ale „*Albinei*“ dovedesc, că „*Albina*“ dela înființarea sa până astăzi, fără nici o provocare din partea conzistorului s'a îngrijit, ca conzistorul să-și tragă toate informațiunile de această natură prin organele sale.

Până în toamna anului trecut au ocupat loc în conziliul administrativ al „*Albinei*“ asesorii conzistoriali: Ioan Papiu, Dr. Eusebiu Roșca, Dr. Liviu Lemény, St. Stroia și fiul metropolitului Dr. Iancu Meșianu; în toamna anului trecut a răposat Papiu, iar adunarea generală din anul curent a ales pe Ios. Puș-

cariu, fratele vicarului arhiepiscopesc Dr. Il. Pușcariu.

În comitetul de supraveghiere, care are dreptul absolut de a controla toată manipulațiunea institutului — din cinci membri patru au fost asesori *consistoriali*: vicarul Dr. Il. Pușcariu, N. Ivan, M. Voilean și V. Fincu. Acuma sunt mai puțini cu d-nul vicar, care după alegerea fratelui său Iosif în direcțiune s'a considerat de *incompatibil* la exerciarea controlei — foarte corect — și a renunțat la postul său.

O posibilitate mai eficace de control din partea conzistorului, credem că nu-și închipuește părintele *Cristea* nici la *banca sa culturală*.

Îl supără pe părintele *Cristea* și aceea că albișiții ocupă loc pe la *conzistor* și pe la „*Asociațiune*“.

Este adevărat că dintre albișiți: din membrii conziliului de adm. d-nii *Dr. L. Lemény, Dr. Eus. Roșca, St. Stroia* și directorul executiv al institutului *Part. Cosma*, iar din membrii comitetului de supraveghiere: *Mateiu Voilean, Nic. Ivan* și *Vict. Fincu* sunt și asesori *consistoriali*. Apoi *Ios. St. Șuluțiu*, este chiar președinte, iar *Part. Cosma, Dr. Eus. Roșca, Nic. Ivan, Dr. Lemény* și *Dr. Beu*, membri ai comitetului „*Asociațiunii*“, toți instituiți prin alegere liberă în sinodul arhid. resp. în adunarea gen. a „*Asociațiunii*“, — dar nu credem că nu pentru calitățile lor individuale, ci pentru că sunt albișiți. Din ambele aceste corporațiuni face parte și d-nul *Dr. Cristea*, ba chiar și la *Reuniunea de muzică* este *D-sa președinte* și membru activ, pe când amintiții albișiți numai membri ajutători.

Intr'adevăr nu pricepem *pentru ce e așa de grozav supărat părintele Cristea pe „Albina“?*

De încheiere zice d-l *Cristea* că un distins fruntaș în scrisoarea prin care l-a felicitat pentru propunerea sa exclamă:

„*Ar fi unul din cele mai neperitoare monumente pentru Șaguna, când în anul aniversării seculare ideea exprimată prin cuvintele „Banca culturală“ ar află realizarea.*

Iar noi zicem: că ne mirăm, că d-nul *Dr. Cristea* nu știe aceea ce toată lumea știe în Sibiu, că „*Șaguna* a fost din principiu cel mai mare dușman al înființării de bănci românești, pentru că el nu conzideră de apți pe români a conduce și a administra bănci. Își băteă joc de naivii dela „*Albina*“ și cât timp a trăit după înființarea ei nici o para n'a văzut „*Albina*“ dela el sau dela conzistor, nici după moartea lui dela aceia, cari și în astă privință țineau la vederile lui.

Ce nevoie are d-l Cristea să-și facă reclamă pentru măreața sa idee chiar și cu „*Marele Șaguna*“!?

Am încheiat.

În chestia organizării noastre economice.

II.

Ce a făcut ștatul în trecut și ce face acum?

În trecutul mai îndepărtat, la noi în țară, puține urme de adevărată organizare economică, pusă pe temelii sistematice.

Abia în deceniile ultime *ștatul* pornește o acțiune mai mare care să se resimtă, pe cât se poate, până în cea din urmă căsuță dela sate.

Înainte de toate *legile economice*, multe și varii, sunt precursorii organizării și progresului economic pe toate terenele. Între aceste se numără: *Legea economiei de câmp, legea silvică, legea veterinară, legea pentru regularea referințelor dintre patroni și muncitorii agricoli și aceea pentru regularea referințelor dintre patroni și servitori ș. a.*, mai departe *legi pentru organizarea învățământului agricol, industrial și comercial, legea industrială, legea comercială ș. a.*

Pe urma acestor legi *budgetul* ministerului de agricultură, de industrie și comerț, se sporește an de an și se caută nouă și nouă căi și mijloace pentru o organizare economică tot mai temeinică.

Învățământul agricol, cel industrial și comercial se ameliorează neîntreput prin calificarea personalului menit să propovăduiască în teorie și practică o mai bună cultură agricolă, industrială și comercială.

Rând pe rând se înființează *institute de învățământ*, începând cu academiile: agricolă, veterinară și silvică, cum și cu școalele superioare de industrie și comerț.

Deodată cu aceste se iau dispozițiile trebuincioase pentru înființarea feluritelor *școale medii și inferioare* de agricultură, de industrie și comerț.

În anii din urmă se pune multă străduință pentru ameliorarea *învățământului agricol la sate*. Spre acest sfârșit școala de repetiție are să se transforme în *școală de repetiție economică*.

Pentruca să se poată face cu folos această transformare, se pornește *calificarea învățătorilor pe terenul agricol*. An de an se țin spre acest scop *cursuri* din diferiții rami ai agriculturii, făcându-se învățătorilor toate înlesnirile posibile pentruca să poată cerceta aceste cursuri. Cu chipul acesta un număr tot mai mare de învățători se califică îndeosebi în:

pomărit, vierit, stupărit; apoi în *cultura vermilor de mătasă, a galițelor ș. a.*, dându-li-se astfel posibilitatea ca să introducă și în comunele lor un învățământ economic mai sistematic și în legătură cu acesta o lucrare economică care să ridice bunăstarea generală a locuitorilor.

Pentruca lucrarea să fie mai cu efect se întrebunțează și alte mijloace ducătoare la scop.

Se înființează *ferme model* în mulțime de comune, pentruca țaranul să aibă zi de zi înaintea ochilor un exemplu viu de modul cum trebuie să-și aranjeze economia sa.

Se înființează *stațiuni de animale de prăsilă*, în cari se cresc mai ales reproductorii de cele mai bune soiuri pentru ameliorarea tuturor animalelor domestice.

Din acești reproductorii, unii se distribuie comunelor în condiții favorabile, ici-colo se dau chiar gratuit.

S'au distribuit și se distribuiesc: tauri, vaci, cai, vieri, galițe, coșnițe de stupi model, ouă de vermi de mătasă ș. a.

Pe lângă diferitele școale de specialitate s'au înființat *pepiniere de viță de vie, pomi, frăgari și arbori*.

Din aceste pepiniere se distribuie, parte gratuit parte cu prețuri moderate, mai ales comunelor și școalelor, mai rar chiar și privaților.

În modul acesta s'a răspândit și se răspândește mult material bun pentru replantarea viilor, pentru împopularea grădinilor cu pomi nobili, pentru înmulțirea frăgarilor prin comune, cum și pentru replantarea teritoriilor despădurite și peste tot a dealurilor pleșuge.

În toate comitetele s'au înființat *reuniuni agricole*, cu ajutorul cărora se lucrează în interesul propășirii agriculturii.

Între lucrările de căpetenie ale acestor reuniuni se numără *expozițiile de vite, de poame ș. a.* prin cari se stăruie, cu ajutorul *premiilor*, pentru ameliorarea raselor de vite, pentru cultura pe o treaptă mai dezvoltată a pomilor ș. a.

Alte căi pentru răspândirea cunoștințelor agricole sunt *conferințele*, predate de așa numiții *învățători ambulanzii, agronomi* calificați, sau apoi *specialiști*, unii în pomărit, alții în vierit, alții în stupărit și alții în alți rami ai agriculturii.

La aceste se mai adaugă *călătoriile de studii*, făcându-se înlesniri plugarilor pentru a cerceta ferme model, stațiuni de animale de prăsilă, expoziții etc.

Mari servicii fac *cursurile pentru industria agricolă*, aranjate mai ales în timpul iernii,

introduși fiind plugarii în diferitele rami ai acestei industrii.

Între mijloacele prin cari se face propagandă pentru ameliorarea agriculturii se numără și diferite publicațiuni: *cărți și reviste*; iar dela un timp punerea la cale și sprijinirea *tovărășilor economice*: de credit, de producțiune, de valorizare și de conzum.

Mai sunt și alte căi și mijloace prin cari se lucrează la înaintarea bunăstării plugarilor, cum și a industriașilor, a meseriașilor și negustorilor; ne oprim însă aici, pentru că intențiunea noastră a fost de astădată să scoatem la iveală mai ales acțiunea ce se desvoaltă din partea statului în interesul agriculturii. Și aceasta, pe cum credem, ne-a succedat.

*

E bine acum să ne întrebăm: ce-i revine din toate aceste, în special, culturii noastre pe terenul agricol și peste tot economic?

Ce folos tragem noi din lucrarea aceasta, pornită în liniamente mari din partea statului?

Fără îndoială ne revine și nouă folos din această lucrare.

Legile liberale economice se refrâng și asupra noastră. Nime nu împiedecă pe indivizi și comunele noastre a face uz cât mai extins de litera și spiritul acestor legi. Dacă totuș n'am făcut până acum uz de multe dispozițiuni ale acestora, este pentru că, între altele, ele sunt aproape cu totul necunoscute, nu numai țăranului dar și părții preponderante a cărturărimii noastre. Iar pentru popularizarea lor, și guvernul și noi am făcut prea puțin.

Adevărat că tot ce se face cu ajutorul *budgetului* este destinat pentru totalitatea populațiunii țării.

Așa e în ce privește rețeaua cea mare a funcționarilor economici, începând de sus, dela posturile din ministeriu și comitate, până la cele din cercuri și comune.

Așa e în ce privește organizarea învățământului, înființarea institutelor de învățământ economic, înființarea fermelor model, a stațiunilor de animale de prăsilă, a diferitelor pepiniere, a expozițiilor, a conferințelor economice, a cursurilor pentru industria agricolă etc.

Dar câți funcționari de aceștia avem noi? Funcționari mai ales în nemijlocită atingere cu poporul, pe care să-l povățuiască cu pricepere, cu tragere de inimă și în limba sa.

În institutele economice, înființate din *budgetul* statului, limba învățământului e pretutindeni limba maghiară; statul nu a înființat până acum nici măcar o școală infe-

rioară economică cu limba de propunere română, pentru ca astfel să facă și poporului nostru mai accesibilă cultura pe terenul economic. Și tot așa e și cu prelegerile economice aranjate de ministeriu. Aceste, și când sunt adresate direct poporului, se țin de obicei în limba maghiară, iar mulțimea ia cunoștință de ele mai numai prin tâlmaci.

Chiar și școala de repetiție economică, care se organizează acum de nou, și care la noi se susține din resursele comunelor sau ale bisericilor românești, va trebui să propovăduiască toate cunoștințele și chiar și cele economice în limba maghiară. Iată deci că și aici, în școala sătască întimpinăm greutăți aproape de neînvins pe calea progresului economic.

Sunt sute și mii de sate românești, în cari nu s'a ținut măcar odată vre-o prelegere economică cum se cade. Nu învinuim pentru aceste neajunsuri numai guvernul. Nu putem aștepta ca să se intereseze de noi ca s. e. de dezmerdatul popor săcuesc, pentru care jertfește din greu. Dar, e păcat strigător la cer, a fi pentru unii mumă iar pentru alții ciumă. Și de aceea trebuie să pretindem și pentru poporul nostru măcar o parte din ceea ce i-se cade.

Nu putem fi iusă mulțamiți nici cu activitatea și puțină noastră prevedere în scopul organizării economice.

Dacă la guvern nu întimpinăm întotdeauna bunăvoință și sprijin, cu atât mai mult se impune o lucrare desinteresată, perseverantă și în cadre largi în scopul organizării noastre economice, cu mijloacele și din puterile noastre proprii.

Se impune mai ales o clarificare a situațiunii noastre atât de tulbure, cum și crearea unui plan de muncă în conformitate cu împrejurările și puterile noastre.

La această lucrare trebuie să se angajeze toți cei mai buni ai noștri și prin ei întreg poporul românesc din această țară.

Institutele de bani naționaliste.

(O întimpinare).*)

Articolul de fond al ziarului „*Budapesti Hirlap*“ dela 16 l. c. ocupându-se cu „institutele de bani naționaliste“ face amintire și de cassa de păstrare „*Patria*“ din Blaj și de modesta mea persoană.

*) Intimpinarea aceasta a fost trimeasă din partea valorosului nostru deputat, d-l *Dr. Iuliu Maniu*, la ziarul „*Budapesti Hirlap*“, în urma celor mai recente atacuri îndreptate de numitul ziar în contra băncilor noastre și îndeosebi a „*Patriei*“, atacuri la cari am răspuns și noi în numărul nostru ul. im. „*Bud. Hir.*“ s'a mulțamit a publică numai un scurt extras din aceasta întimpinare, pe care, la cererea noastră, d-l deputat *Maniu* a binevoit a ni-o pune la dispoziție spre publicare în întregime.

Dupăce articolul de fond amintit prezintă institutul „Patria”, al căruia avocat sunt, ca un institut, care conlucră intenționat la ruina materială a micilor proprietari români, iar activitatea mea economică și advocațională se nizuiește a o prezentă ca fiind în contradicție cu principiile mele politice, îmi țin de datorința a declară, că institutul „Patria” nicicând n'a abuzat de situația materială strămătorată a clienților sei, nicicând n'a „despoiat” pe clienții ei de averile lor, nicicând nu a căutat câștig la realitățile cumpărate din necesitate la licitații, nici nu le-a ținut și nici nu are gând a le țineă acelea pentru sine. „Patria”, ca oricăre institut de bani se bucură foarte mult, dacăși poate primi din realitățile cumpărate din necesitate, pretenziunea, ce după drept și lege îi compete și pot sustineă cu hotărâre că nimic nu ar câștiga mai mult recunoștința institutului „Patria” și cred că a tuturor institutelor de bani din țară, decât dacă autorul articolului din „Budapesti Hirlap” ar inventă o procedură, care să facă de prisos participarea creditorului la licitații și cumpărarea din necesitate a singuraticie imobile, lucru ce nici un institut nu-l poate evita.

„Datele” publicate în articolul d-lui Dr. P. Farkas sunt tendențioase și eronate, iar concluziile trase din ele dovedesc mare neorientare și preocupățune.

Desmintirea mai deaproape a acelor date am întrelăsat-o la timpul său numai din cauză, că în urma multelor mele ocupațiuni aceasta mi-a fost imposibil și și în viitor abia mi va fi posibil a mă ocupa cu fiecare din aceste „studii” asupra chestiunii române, ce răsar continuu ca ciupercile, iar „studiul” d-lui Dr. P. Farkas n'a putut aveă pretenția de a i-se da o atențiune deosebită.

Dupăce însă autorul articolului din „Bud. Hirlap” se provoacă la datele funduare ale d-lui Dr. Farkas, ca la niște dovezi nedesmintite, mă simt îndemnat cu ocazia aceasta a prezentă dovezile din cestiune în adevărata lor lumină.

În articolele d-lui Dr. P. Farkas, în legătură cu „Patria” și pentru a dovedi, că băncile naționaliste prin licitații „despoaie” intenționat pe micii proprietari români de averile lor, se face provocare la prot. fund. Nr. 185 și 470 ale comunei Ohaba și Nr. 7, 55 și 277 ale comunei Tūr, precum și la ruinarea materială a familiei Mihălțianu și a micilor proprietari ohăbeni ce au fost în legătură cu ea. Toate datele acelea însă dovedesc tocmai contrarul, pentrucă intravilanul, casa, grădina și extravilanul de 5 jug. cuprinse în prot. fund. Nr. 185 al comunei Ohaba, cari prețuesc cel puțin K 3500 — s'au dat înapoi familiei executului, contra pretenziunii institutului — cu K 780 — și nu cu K 280 cum scrie Dr. P. Farkas; realitățile cuprinse în prot. fund. Nr. 7 al comunei Tūr, nu „Patria” le-a cumpărat în licitație, ci cassa de păstrare *maghiară* din Blaj, realitățile cuprinse în prot. fund. Nr. 277 al comunei Tūr nu formează proprietatea „Patriei” și nici când n'au format obiect de licitație; iar realitățile cuprinse în prot. fund. Tūr Nr. 55 le-a înapoiat contra pretenziunii sale de K 270 — locuitorilor *maghiari* din Tūr *Denes Ferencz* și *Czinczok Erzsébet* și afară de aceasta a înapoiat cu totul gratuit partea de moșie a comproprietarului din cartea funduară, care asemenea este maghiar.

A învinul „Patria” pentru cumpărarea imobilului de 911 stânjini cuprins în prot. fund. Nr. 470 al comunei Ohaba și a celorlalte realități ajunse sub licitație în legătură cu ruinarea materială a familiei Mihălțianu, dovedește în adevăr cea mai mare lipsă de scrupul, căci este notoric, că fostul primar comunal

din Ohaba, Mihălțianu. — pe care administrația, contra protestului întregii comune l-a susținut în post ani de zile, — devenind, pentru a scăpa de urmările manoperelor sale, sinucigaș, a păgubit în mod simțitor toate instituturile de bani *maghiare* și *române* din jurul Blajului, cari tocmai pentru a cruță după posibilitate pe caventi, *toate au fost necesitate* a cumpără unele parcele.

Așa sunt „datele” cu cari domni autori de „studii” voiesc să provoace curente contrare băncilor române și îi pot asigură, că alte „date” nu vor puteă află, oricât de mult ar scormoni după ele arhivele judecătorilor.

Ce privește persoana mea declar, că eu nicicând n'am luat parte la licitații în numele meu propriu și pentru mine nicicând n'am cumpărat nimic la licitații.

Am aflat de lipsă a face aceste rectificări față cu articolul din „Budapesti Hirlap” și a declară, că instituturile de bani române stau departe de orice mișcare politică, chiar și pe timpul alegerilor de deputați, și aceasta tocmai pentru a face imposibile astfel de acuze, de cari însă, cum se vede, pe nici o cale nu pot scăpa.

Fără îndoială, că din multele datorii, ce apasă poporațiunea Ungariei și a căror proveniență este a se căută în situația economică nesănătoasă a țării, Românii încăși au partea lor. Dar a face pentru aceasta rezponzabile classa de mijloc a Românilor și băncile române — dovedește multă lipsă de obiectivitate și mare neorientare. Societatea română și organele ei, scot cu curagiu la iveală relele, ce cred a le observă — fiindcă vrem să se desvoalte stări sănătoase — și poate se ocupa uneori chiar prea riguros cu relele, ce se arată în societatea noastră — fiindcă n'avem ce ascunde — dar a trage din acestea concluzii generalizătoare, tocmai în defavorul institutelor de bani române — a căror activitate și conducere binefăcătoare din punct de vedere economic nu numai o resimțim, ci o recunosc și cercurile specialiste competente — nu este posibil în mod obiectiv.

Blaj, 21 Maiu 1908.

Dr. Iuliu Maniu,
avocat și deputat dietal.

REVISTA FINANCIARA.

Situațiunea.

Sibiu, 28 Maiu 1908.

Până acum numai puțin s'a remarcat pe piețele europene apropierea ultimei. Adevărat că reducerea etalonului așteptată în săptămâna aceasta s'a amănat deocamdată, dar se așteaptă cu siguranță pe săptămâna viitoare atât în London și Paris cât și în Berlin.

Discontul privat a scăzut în Berlin până la 3⁵/₈% iar cererile zilnice se satisfac cu 3¹/₂%. Banca imperială germană s'a întărit mult în săptămâna a treia a l. crt. crescând stocul metalic cu 28.6 milioane și scăzând circulațiunea de bilete cu 54.2 milioane M. Buna dispozițiune a pieții germane va crește și mai mult în zilele proxime, când va sosi din New-York un transport de aur de 2 milioane funți sterling.

Săptămâna a treia din Maiu a adus pe piața internă aproape aceleași schimbări ca și în a. tr. Dar fiind încă la începutul săptămânei situațiunea Băncii mai favorabilă, în 23 crt. dispunea de 183.2 milioane K rezervă de bilete, deci este îndeajuns pregătită pentru a satisface ușor cererile de ultimo. Afară de aceea în zilele ultime s'au oferit atât în Viena, cât și

în Budapesta sume însemnate din Franția, cari au ușurat și mai mult piața.

În fine trebuie să amintim, că până acum lipsa de numărare este cu mult mai mică decât se aștepta, cererile la Banca austro-ungară în prima jumătate a săptămânei au fost mult mai modeste, decât în anul trecut. Se consideră deci aproape exchis, că până la finea lunii cererile să mai poată ajunge cifrele din a. tr.

CRONICA.

Preoții români ca directori de bancă. Intr'un număr din săptămâna trecută a ziarului „*Budapesti Hirlap*”, care se ocupă cu predilecție cu toate chestiile românești și în legătură cu Românii, cetim sub titlul de mai sus următoarea notiță nostimă, pe care o reproducem pentru a se vedea cât de exacti sunt cei dela „*Bud. Hirl*” cu știrile lor privitoare la Români:

„In sinoadele bisericesti române din Arad, Caransebeș și Sibiu, acum terminate, s'a făcut propunerea, ca preoții să renunțe la posturile de directori, ce le ocupă la băncile române, fiindcă posturile acestea sunt incompatibile cu poziția de preot. Sinoadele n'au luat hotăriri meritorice, ci au transpus propunerile spre studiere conzistorului episcopesc. Privitor la aceasta „*Revista Economică*”, organul central al băncilor române, serie că între membrii mirenii ai sinodului încă se află 50—60 de directori de bancă și astfel nu' înțelege, de ce tocmai preoții să fie scoși din posturile de directori de bancă, când chiar preoții sunt cei mai de încredere conducători ai băncilor române”.

O publicație a guvernului ungar asupra Românilor din Ungaria. Nu de mult a apărut în Budapesta din peana unui anonim, „*Veritas*”, o publicație voluminoasă intitulată: „*A magyarországi románok egyházi, iskolai, közművelődési, közgazdasági intézményeinek és mozgalmainak ismertetése*” („Informații asupra instituțiilor și mișcării românilor din Ungaria pe terenul bisericesc, școlar, cultural și economic”). Scopul ei — precum se zice — este a dovedi netemeinicia plângerilor ridicate de naționalități, în special de români contra opresiunii statului maghiar. Publicația n'a prea fost băgată în seamă, nici de presa maghiară și nici de presa noastră, deși după prospectul lansat asupra ei cuprinde tot ce se rapoartă la Români, deci ar merita mai mult atențiunea celor chemați dintre noi, dacă nu pentru alta, cel puțin pentru a supune unui control sever aserțiunile din ea și a rectifică pe cele eronate ori tendențioase, ce probabil le va conține.

Acest control ni-se impune cu atât mai vârtos, cu cât, precum se descopere acum, publicația este pusă la cale de însuș guvernul ungar, prin biroul său de presă, a căruia măiestrie în intervertirea știrilor și informațiilor referitoare la Români este de ajuns cunoscută.

Ca nimeni să nu fie înclinat a dubită, că în faptă mandantul lui „*Veritas*” este guvernul ungar, vom aminti că „*Invitarea pentru abonarea*” publicației amintite a apărut și în partea oficială a organului „*Közgazdasági értesítő*” în fruntea căruia stă: „*Editat de ministrul r. u. de comerț*”, unde dacă publicația n'ar fi de proveniența indicată de noi, de sigur n'ar fi putut ajunge acea invitare de abonament.

Sumar.

Idolul de aur în biserică. — În chestia organizării noastre economice. — Institutele de bani naționaliste. — *Revista financiară*: Situațiunea. — *Cronică*: Preoții români ca directori de bancă, O publicație a guvernului ungar asupra Românilor din Ungaria.

„**STEAUA**”, inst. de credit și econ. în Román-Petre.

AVIZ!

Proprietarul acțiunilor Nrii 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, este provocat în senzul §-lui 117 din legea comercială, ca în termen de 14 zile dela ultima publicare a acestui aviz să solvească restul ratelor, căci în caz contrar acțiunile subscrise se vor anulă.

Román-Petre, la 15° Maiu 1908.

Nr. 104 (3—3)

Direcțiunea.

„**Cassa de păstrare**”, soc. pe acții în Sasca-montană.

CONCURS.

Direcțiunea „*Cassei de păstrare*”, societate pe acții în Sasca-montană, publică concurs pentru postul de **contabil II** la acest institut.

Condițiunile împreunate cu acest post sunt următoarele:

Salar anual K 1600.

Dela recurenți se cere alăturarea testimoniului de maturitate dela vre-o școală comercială, atestat de moralitate și atestat despre aplicarea de până acum.

Reflectanții să-și trimită recursurile până la 1 Iunie st. n. a. c.

Numai cei cu praxă vor fi preferiți.

Sasca-montană, (Szászabánya), la 19 Maiu 1908.

Nr. 107 (2—2)

Direcțiunea.

Banca de asigurare Transilvania.

— Sibiu, strada Cisnădiei Nr. 5. —

Asigurări contra pericolului de foc și exploziune.

Asigurări pe viață în toate combinațiile.

Asigurări pentru cazuri de accidente.

Asigurări contra pagubelor prin grindină.

Asigurări contra infracției (furt prin spargere de casse și locuințe).

Nr. 1 (22—52)

Asigurări de sticle la galantare, etc.

Pentru bănci de credit condiții foarte avantajoase pentru asigurarea ipototecelor și reduceri conziderabile de premii pentru membrii oricărei reuniuni agricole sau tovărășii economice.